

IZGRADNJA GEOGRAFSKOG POKAZATELJA ŠARSKOG SIRA- KOSOVO

Srednjoročni izveštaj rada u periodu 2015-2018

Koordinacija aktivnosti (ne „projekat”)...

Izgradnja geografske oznake porekla (GOP) za proizvođače i sa proizvođačima Šar sira koordinacija je aktivnosti čija je svrha da proizvođači i povezani akteri (javne i ostale vladine institucije) usvoje europski alat.

Ovo je, za sve partnere u ovoj koordinaciji, proces učenja koji je započeo 2015 i za koji se može smatrati da je sada na pola puta.

... koja zahteva konvergentno učešće aktera alatu koji se razvija i kroz koji se uči

Proces izgradnje GOP-a omogućen je: podrškom delegacije Evropske Unije kosovskim institucijama, posebno putem 4 TAIX misije francuskih stručnjaka INAO-e (Nacionalnog instituta za poreklo i kvalitetu); participativnim studijama (sa proizvođačima i povezanim akterima) agro-ekološke dijagnostike prirodnog okruženja, definisanja karakteristika sira i njegovog proizvodnog sistema (AgroParistTech, FFEM, AIDA); povezivanja sa javnim institucijama (nadležno ministarstvo i Nacionalni park Šar planina) i njihovo uključivanje u proces učenja, kao i podrška za osnivanje Udruženja proizvođača sireva Šar – koje uglavnom vodi udruženje KsIPP (Kosovski institut za intelektualnu svojinu).

AIDA - Association Internationale pour le Développement de l'Agroenvironnement.

Uz potporu **Francuske ambasade na Kosovu**.

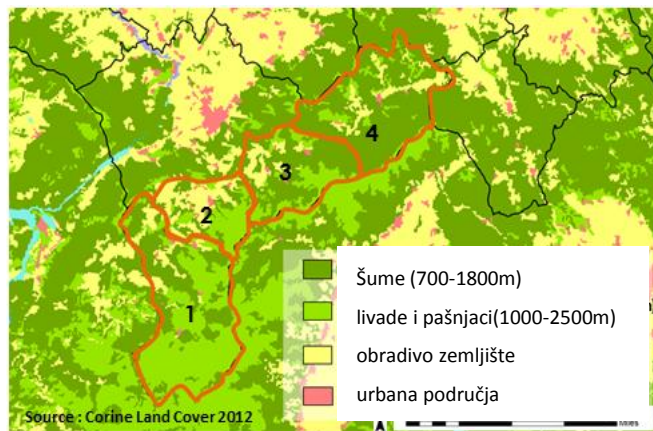
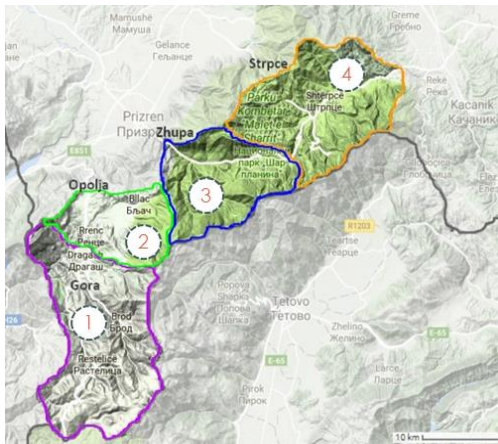
U suradnji s **Kosovo Institute of Intellectual Property**.

Šar, sir i njegovi proizvođači

Teritorija

- Preuzeto :**
 - Razgraničenje teritorije proizvodnje Šarskog sira prema viđenju proizvođača.
 - Geomorfološka, agroekološka i pejzažna analiza Šarskog masiva.
 - Podjela teritorije na četiri geomorfološke podskupine (1) Gora (2) Opolja, (3) Župa, (4) Štrpce
- Definisati za potrebe specifikacije :**
 - Precizirati (ili ne) područja (1) pašnjaka, (2) poreklo stočne hrane, (3) način sakupljanja mleka, (4) preradu i zrenje, i (5) pakovanje.

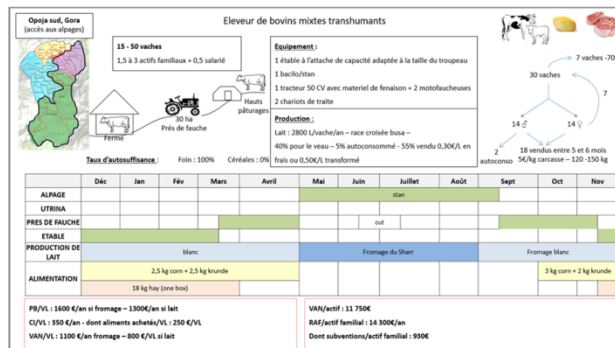
Pastoralno područje Šarskog masiva (kosovski dio) procenjuje se na 28 000 ha. Najveći dio visinskih pašnjaka i proizvodnja sira u Šaru nalazi se na području Gora i Opolja.

Proizvodni sistemi i pastoralna praksa

- Preuzeto :**
 - Opis pastoralnih praksi: navike hranjenja stada, upotreba pašnjaka, mobilisani pašnjaci
 - Tipologija proizvodnih sistema, opisana i lokalizovana.
 - Detaljna analiza agrarne istorije Šara i evolucije proizvodnih sistema tokom vremena.
- Definisati za potrebe specifikacije :**
 - Praksa u vezi s upotrebom pašnjaka i ishrane stada, uslovljava pripisivanje oznake GOPa.

Ovčiji	Kravlji	Ovčiji + kravlji
- Ovčje mleko - Ovčje meso - Velika transhumanca	- Sitna mešana stoka koja pase na zajedničkim pašnjacima (autokonzumacija) - Sitna mešana stoka - Mešana stoka u transhumanci - Kravlje mleko	- Mala mešana stoka i ovce u ukrcaju - Mešana stoka + ovčje mleko (s tragom kravljev mleka)

Deset tipova proizvodnih sistema uključenih u proizvodnju Šar sira određeno je iz sastava stada, uzgojnih praksi, glavne proizvodnje (mleko / meso), itd. Sistemi koza nisu opisani obzirom da su praktično nepostojeći.

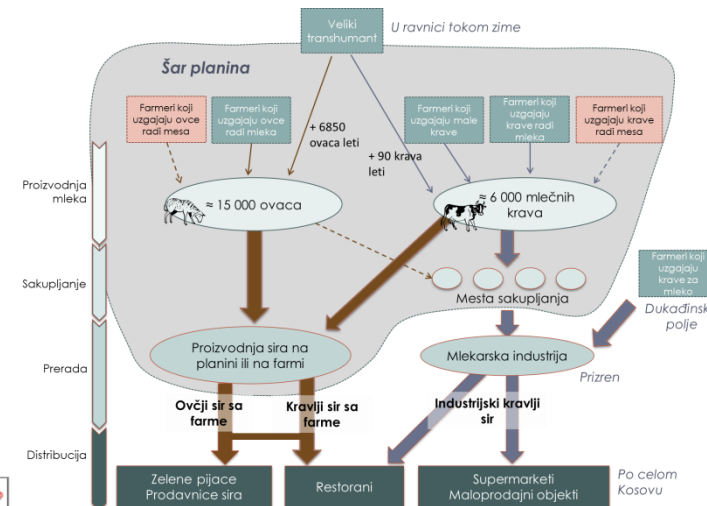
Primer opisnog lista proizvodnih sistema: tip "Transhumant mešani stočar"

Sir i proces prerade

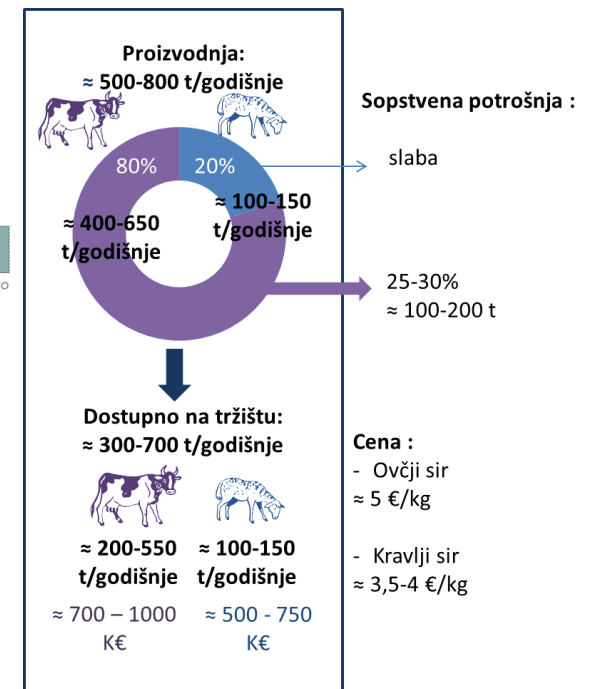
- Preuzeto :**
 - Prvi opis različitih procesa prerade sira koji se prodaje pod imenom Šar: prerada na farmi, zanatska, industrijska prerada
 - Izrada baze podataka proizvođača sira poznatih kao "proizvođači Šarskog sira" (različite metode uzgoja i metode proizvodnje)
 - Prva karakterizacija sira temeljem degustacije.
- Definisati za potrebe specifikacije :**
 - Organoleptičke karakteristike Šar sira.
 - Tip (ovi) korišćenog mleka: ovčje, kravlje, eventualno kozje.
 - Ključne faze u procesu prerade.
 - Način (i) pakovanja (u staklenkama, hlebu, oboje, itd.)

Marketing sira

- Preuzeto :**
 - Identifikacija aktera u navedenom sektoru
 - Šematizacija marketinških krugova.
 - Procena obima proizvodnje.
- Definisati za potrebe specifikacije:**
 - Procena proizvedenih količina prema načinu proizvodnje i prerade.
 - Procena tržišta i potencijalnih potrošača sira sa oznakom GOPa.

- Dodatne studije koje bi bile potrebne :**
 - Studija o proizvodnji Šar sira u Severnoj Makedoniji.
 - Detaljnije studije o marketingu Šar sira i potencijalnim tržištima.

Akteri

Različita istraživanja sprovedena poslednjih godina na terenu identifikovala su brojne aktere uključene u Šarskog sira i izgradnju geografskog pokazatelja GPa. U narednim fazama izgradnje geografske oznake porekla treba voditi računa da se posebna pažnja posveti inkluzivnosti (1) teritorije, (2) zajednicama, (3) proizvodnim sistemima i (4) pola.

GEOGRAFSKI POKAZATELJ I EU

Preko 1600 prehrambenih proizvoda u EU ima geografski pokazatelj.(GP).

Četiri su potencijalne dimenzije GPa.

Geografski pokazatelji su :

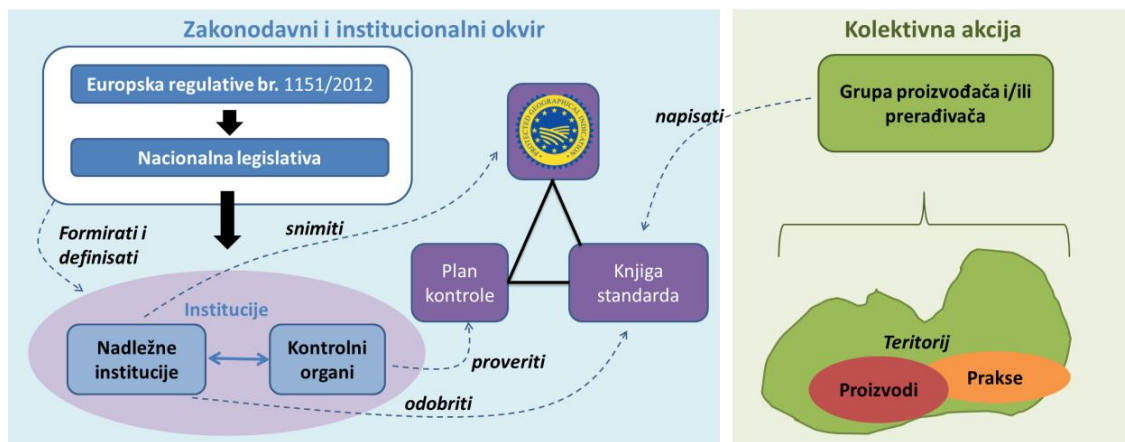
- (1) Tržišni alati koji omogućuju valorizaciju proizvoda sa visokim stepenom tipičnosti,
- (2) Faktor uključivog ruralnog razvoja,
- (3) Sve više se koristi kao podsticaj za zaštitu životne sredine i sprovođenje praksi održivosti,
- (4) I zaključno, to su uvek ad hoc lokalni alati predvođeni lokalnim i s njima povezanim akterima, kao i objekt suradnje i umrežavanja

Pitanja GPa na Kosovu

Do danas, na Kosovu nije zabeležen nijedan GOP

Više je razloga za pripisivanje GPa Šarskog sira:

- usvajanje europske pravne stečevine,
- valorizacija tipičnih proizvoda na europskom tržištu,
- podrška pastoralizmu kao multifunkcionalnoj poljoprivredi,
- odbrana od falsifikata,
- informacije o potrošačima,
- Sledljivost proizvoda,
- strukturiranje kvalitetnih proizvodnih kanala,
- valorizacija i očuvanje teritorije i identiteta multikulturalne zajednice
- očuvanje agro-biodiverziteta teritorije izuzetne prirodne vrednosti (Nacionalni park Šar planina)

Učinjeni koraci

Jun 2015

Studijska poseta
institucionalnih
predstavnika
Kosova Francuskoj

Februar 2016

Prva dijagnostika
teritorija
(AgroParisTech)

Jun 2016

TAIEX 1 :
Dizajn
zakona

Septembar 2016

TAIEX 2 : Radionica
o osnivanju
udruženja
proizvođača

Novembar 2016

Sastanci praktičara
GOPa Zapadnog
Balkana u Prizrenu

Mart 2017

TAIEX 3 : Podrška za
ažuriranje kosovskog
zakonodavstva o
GOPu

Mart-August 2017

Agrarna dijagnoza u
Šarskom masivu
(AgroParisTech)

Decembar 2017

Predstavljanje
dijagnoze i
rasprava o
strateškim
izborima

April 2018

Radna
skupina Šare
za GOP

Novembar 2018

TAIEX 4:
Karakterizacija
specifičnosti šarskog
sira

Novembar 2018

Strateška
dijagnoza AIDAe
i Izveštaj o
napretku

Mart 2019

Registracija
Udruženja
proizvođača sira Šar

(Agro-ekološko posredovanje/ Institucionalni okvir GOPa / Kolektivna akcija lokalnih aktera Šar masiva)

Sledeći koraci

Jesen 2019 : → Usvajanje specifikacija i registracija Šar sira !

Trogođišnji program 2019-2021 :

Izgradnja Udruženja proizvođača na način da:

- se osigura inkluzivnost Udruženja,
- se kreiraju interni i eksterni alati komunikacije,
- razvije program promocije prema potrošačima,
- prate projekti i održavaju odnosi sa relevantnim institucionalnim akterima,
- podržavaju i promoviraju komplementarne studije.